

ВІДГУК

доктора юридичних наук, професора

Миронюка Романа Вікторовича

на дисертаційну роботу

Макарова Миколи Олексійовича

на тему «**Корупційні ризики в діяльності судді та їх запобіжники:**

адміністративно-правове дослідження»,

подану на здобуття здобуття наукового ступеня

кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне

право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Корупція є глобальною проблемою сьогодення, проте завдяки ефективній антикорупційній політиці в різних країнах її рівень суттєво відрізняється. Україна за останні 20 років зробила ряд суттєвих кроків для подолання або принаймні зниження рівня корупції, зокрема: у 2006 році ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції; у 2014 році було прийнято узгоджений з Європейським Союзом Закон України №1700-VII «Про запобігання корупції»; з 2014 року було створено цілу систему органів публічної влади у сфері запобігання та протидії корупції від Національного агентства з питань запобігання корупції (далі НАЗК) до Національного антикорупційного бюро України (НАБУ); 2018 році було запущено роботу Вищого антикорупційного суду України; розроблено та запроваджено довгострокову Антикорупційну програму діяльності держави; запроваджено посаду уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупційні у всіх органах публічної влади та ін.

В той же час залишається ще багато внутрішніх проблем в реалізації а більше дотримані антикорупційного законодавства в системі органів публічної влади вцілому і судовій системі зокрема.

У зв'язку з цим комплексне дослідження корупційних ризиків в діяльності судді та їх запобіжників є нагальним, своєчасним та перспективним науковим напрямком дослідження, що засвідчує безумовну

актуальність дослідження запропонованого Макаровим Миколою Олексійовичем.

З урахуванням вивчення дисертації її автореферату та публікацій автора можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Макарова М.О. являє собою нове за концептуальним підходом та шляхами його реалізації науковим дослідженням, в якому, спираючись на результати критичного аналізу існуючих наукових напрацювань, чинного законодавства, міжнародного досвіду з позицій науки адміністративного права теоретично обґрунтовано концептуальні положення, які стосуються вирішення проблем застосування заходів запобігання корупційних ризиків в діяльності судді, що обумовило актуальність теми дисертації, її наукове значення для розвитку адміністративного права.

Належним необхідно визнати методологічний підхід щодо дослідження, що свідчить про достатній рівень володіння дисертантом загальними та спеціальними методами наукового пізнання та вмінням використовувати їх для вирішення завдань, поставлених у роботі. Достатній рівень наукових узагальнень базується на системному підході. Були також використані інші методи, характерні для наукових робіт з юридичних наук: формально-юридичного аналізу, класифікації, юридичної компаративістики та побудови правової моделі. Методи наукового дослідження обрані із врахуванням його мети та предмету наукового аналізу – адміністративно-правових засад застосування заходів запобігання корупційних ризиків в діяльності судді. Методи і прийоми доречно використані для формулювання авторських понять, висновків та рекомендацій, в тому числі – щодо внесення змін до чинного законодавства з метою забезпечення його адаптації до міжнародних стандартів застосування заходів запобігання корупційних ризиків в діяльності судді.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Більшість наукових положень, рекомендацій та висновків

представленої дисертації є належним чином обґрунтованими та достовірними, оскільки обумовлені дослідженням результатів діяльності органів публічної влади щодо застосування заходів запобігання корупційних ризиків в діяльності судді.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному узагальненні наукових положень та аналізі чинного законодавства на підставі яких з'ясовано сучасний стан наукової розробки проблеми запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням в адміністративному праві України; визначено міжнародні стандарти та нормативно-правове регулювання запобігання та протидії корупційним діям в публічній службі і в судовій системі. В роботі систематизовано категоріальний апарат дослідження запобігання та протидії корупційним ризикам в системі публічної служби та системі судочинства; визначено поняття та види корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, суб'єктами яких є судді. Здійснено характеристику адміністративно-правового регулювання обмежень щодо використання службових повноважень судді чи свого становища та обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з діяльністю судді. З'ясовано адміністративно-правове регулювання обмежень щодо одержання суддями неправомірної вигоди або подарунків та поводження з ними. В змісті роботи висвітлено адміністративно-правове регулювання обмежень щодо сумісництва та суміщення діяльності судді з іншими видами діяльності та спільної роботи близьких осіб та розкрито його складові елементи; розкрито особливості запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в діяльності судді. Обґрунтовано напрямки удосконалення адміністративної відповідальності суддів за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплюється результатами, які характеризують його **наукову новизну**.

Зокрема, автором запропоновано визначення поняття корупційного адміністративного правопорушення вчиненого суддею та пов'язаного з ним

діяння як протиправного, винного, суспільно шкідливого діяння, яке містить ознаки корупції, а саме використання суддею, наданих йому службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою порушення встановлених законом антикорупційних обмежень і за яке законодавством встановлено адміністративну відповідальність.

Привертає увагу дослідження обмежень в діяльності судді, які у відповідності до законодавства кваліфікуються як корупційні правопорушення або діяння, пов'язані з корупцією, зокрема: використання службових повноважень чи свого становища; одержання подарунків; сумісництво та суміщення з іншими видами діяльності; порушення обмежень (заборон) щодо зайняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю; порушення заборон входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку; порушення вимог фінансового контролю, недотримання строків заповнення декларації та внесення в неї змін.

До наукових здобутків роботи слід віднести виокремлення шляхів можливого впровадження зарубіжного досвіду правового регулювання запобігання та протидії корупційним діянням в публічній службі і в судовій системі, зокрема: 1) законодавчого встановлення декларування видатків всіма категоріями публічних службовців, які здійсненні в значних розмірах тобто на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, а не виключно для суб'єктів декларування, які є службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків» (більшість країн ЄС); 2) встановлення більш жорсткого фінансового контролю за джерелами доходів членів сім'ї суб'єктів антикорупційних обмежень і заборон із конфіскацією майна осіб, які не можуть обґрунтувати правомірність джерела його походження (Сінгапур, Китай, Швеція, Бельгія,

Німеччина); 3) розширення права публічного службовця щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю або підприємницькою діяльністю крім визначених в законі з дотриманням таких обмежень: здійснення діяльності на законних підставах, здійснення діяльності поза межами служби та без використання службових повноважень і публічного майна, сплати податків та декларування прибутку (Нідерланди, Естонія, Литва, Польща); 4) встановлення заборони права займати посади в органах публічної влади в тому числі в судді у разі системного порушення антикорупційного законодавства та застосування штрафних санкції (США) та інші.

Конструктивними та обґрунтованими є запропоновані автором наукові підходи щодо виокремлення системи заходів запобігання корупційним проявам в судовій системі як комплексу правових, організаційних, інституційних і етичних механізмів, спрямованих на усунення умов і передумов для виникнення корупції серед суддів та працівників судової гілки влади, які застосовуються з метою побудови чесної, неупередженої, прозорої судової системи, яка захистить довіру в суспільстві та покращення верховенства права. Визначено, що до нормативно-правових заходів слід віднести антикорупційні обмеження для діяльності судді, визначені в Законах України «Про запобігання корупції» та «Про судоустрій і статус суддів», КУпАП, Кримінальному кодексі України та Етичному кодексі судді; до інституційних – діяльність антикорупційних органів (НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС) та органів адміністрування судової системи (ВРП, ВККСУ, ДСАУ); до організаційних заходів - автоматизований розподіл справ, відкритість судових рішень в ЄДРСР, відеофіксація судових процесів, декларування доходів і витрат суддів, антикорупційні перевірки під час добору та підвищення суддів; до освітніх заходів - обов'язкове антикорупційне навчання для суддів; до громадських заходів та заходів медіа-контролю – діяльність Громадської ради доброчесності (далі – ГРД), проведення журналістських розслідувань, доступ до публічної інформації та інше.

Вказані положення наукової новизни можуть бути використані для

проведення наукових досліджень, удосконалення чинного законодавства, особливо тієї його частини, яка стосується засад якісного формування адміністративно-правових засад застосування заходів запобігання корупційних ризиків в діяльності судді.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться у дисертації, викладені у 8 публікаціях, серед яких: 5 наукові публікації (у тому числі в зарубіжних виданнях) та тезах науково-практичних конференцій.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно з використанням останніх досягнень теорії адміністративного права. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Автор для аргументації власних положень і висновків використовував напрацювання інших учених, на які обов'язково робилися посилання.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Макарова М.О. необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. Дещо неузгодженим видається авторське тлумачення понять «корупційні ризики в діяльності суддів», «запобігання корупційним ризикам в діяльності судді» та «механізм запобігання корупційним ризикам в діяльності суддів». Тому під час захисту доцільно уточнити їх визначення.

2. В змісті роботи і у висновках автор виокремлює основні вади адміністративно-правового регулювання запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією в судовій системі. Також в підрозділі 1.2 роботи автором виокремлено основні напрями нормативно-правового забезпечення

запобігання корупції шляхом обґрунтування і вироблення конкретних пропозицій щодо внесення змін до законодавства, які є абсолютно доцільними з огляду на предмет та мету дослідження. В той же час необхідно було систематизувати дані пропозиції щодо удосконалення законодавства у цій сфері у висновках за результатом дослідження.

3. В підрозділі 2.1 дисертації автором окреслено проблему адміністративно-правового регулювання обмежень після припинення діяльності судді та зазначено, що виокремлено недоліки сучасного адміністративно-правового регулювання обмежень після припинення діяльності судді. В той же час в роботі не розкрито зміст цих положень, тому варто було б почути їх під час захисту роботи.

4. У підрозділі 1.3 автор досліджує у тому числі систему контролю за дотриманням антикорупційних обмежень в діяльності судді і виокремлює та обґрунтовує такі його форми як зовнішній, внутрішній та громадський контроль. Серед суб'єктів, які здійснюють внутрішній контроль за дотриманням антикорупційних обмежень в діяльності автор виокремлює роль тільки Державної судової адміністрації України. Однак слід звернути увагу, що аналогічні функції має також Рада суддів України, адже як зазначає і сам автор цей орган надає роз'яснення щодо наявності конфлікту інтересів в діяльності судді та видає відповідні документи обов'язкові для врахування суддями в своїй діяльності.

5. В авторефераті дисертації автору варто було систематизувати показники ефективності діяльності уповноважених суб'єктів у сфері запобігання та протидії корупційним проявам в судовій системі, які зазначені автором як емпірична база дослідження.

В той же час зазначені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і характеризують її новаторський характер та складність предмету наукового аналізу, що викликає бажання дискутувати.

На підставі викладеного, слід зробити висновок, дисертація «Корупційні ризики в діяльності судді та їх запобіжники: адміністративно-

правове дослідження» є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що полягає у розкритті адміністративно-правових засад застосування заходів запобігання корупційних ризиків в діяльності судді. Вона відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 року № 567 щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Макаров Микола Олексійович - заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент -

**доктор юридичних наук, професор
професор кафедри адміністративного
права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ**

Роман МИРОНЮК

Підпис затверджую:

Проректор

Дніпровського державного

Університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН

